

आम काकापि	
8	
AMIA ARCHIVES	

कथयमहं ॥ १८ ॥ अग्निरुक्तं । कूर्कटाग्रमविहाय । उपग्रफहि आस्ति ॥ यदा ॥ कनाम जाडनां प्रार्थयति ॥ १९ ॥
उत्पन्नग्रफः मङ्गि ज्योतिर्गच्छः । एगव न उन्मक विज क्मा जस्य वाग्ने वदंति । ॐ प्रकं र्थे स्वावाचमू पगु फेनः
सुविष्ट जं ॥ साधुः ॥ महा जा जोग्रवा पदं मम मथ स्वाग ॥ एव कथयति ॥ स्वं ॥ १८ ॥ अग्निमाद जाग ॥ एगप
वशी ॥ अक् सिं ह एगवाना गच्छ कूट पर्वतागं कल छु निचा पव ध्रुव म विजयति ॥ १९ ॥ सर्वलोका ये धर्मा यः
दं दं दति ॥ ॥ आदौ कल्याणं मध्य कल्याणः पर्यवसानं कल्याणं स्वर्ग सुख उन्नं कं वलं पत्रि गू दं पत्रि
पू र्ण पर्यवदानं व अक्षर्य संप्रकाशयति स्म ॥ अथ वक्रादि लोकपालः ॥ १९ ॥ आदि देव लोकः सर्वः
यातिः । मानयति पूजयति ॥ एव यामासः ॥ पूष्य धूप दीप गन्धमाला च ॥ गुग्गुलु जपनाकः । चामलः चिवः
लः विमानवज्र पद्म विवित्रिका ॥ पिछु पात्र हं वक्रादि प्रणि गृह्णां पूजयति ॥ सद्धर्मः कथं ॥ १८ ॥

क. वि
२

मिसर्वलाकं॥ गदानन्दरिहः महामणिः महाह्वानाध्वजीनां॥ हगवनायगगारसम्प्रकप्रार्थयतिः॥ हदन्
जगन्नाथममैकपृच्छोक्तं॥ गवायुष्माकापयप्रसन्नोद्वः॥ हगवानावाच॥ हाज्ञानन्दरिहः किमिच्छः
मित्तयाकृतिः ममकथागैसमासुतः नमापदं॥ ज्ञानन्दीवाच॥ हगवन्नाथगवायुर्वज्रमः कविकुमावजा
गवजिनागैकथासमासुतकथयतिः वीधयमिसहालाकं॥ ॐ नमः स्वर्गं त्वाहगवगोवाच॥ हासाधुः ज्ञानन्द
गैधुः मैकचिन्तुः गद्यभा॥ गद्यापूर्वदवदन्तः कुमारैकविद्यमिस्महायवदन्तौकथं॥ गोसिः महादुष्काहंकाः
ली॥ कुमारगमानध्वजि० ॐ श्रीकृतिः अहंकाजीयवदन्तान्स्मृती॥ अज्ञानप्रवर्गकमूर्खोहगवानः कथं
प्रापः पदविः॥ त्वमहंसमंजन्मः जानरग्नं सर्वं समानं॥ पुनधर्मपृथ्वानगुहः वैरंभाः ययंभाकवंग
मङ्गलकवंग॥ युवाणांकृतिः दधंग्रहायनान्मजः सर्वाथसिद्धः॥ मङ्गलकवंगनात्मजः दवदन्तः नः

वयं यथा कंदयारुज्जमागता प्रकाशः ॥ गंकुलाग्रं धृनापि ध्रुवाग्रं धर्मः ॥ रिक्तामरग्ननाहकयामिः महादुष्टः
जना ॥ नस्यापि सर्वगुज्जनां मानयतिः पूजयतिः ॥ पुनश्च आदिदेव लोकनवन्दयतिः ॥ पूजयति नानाधः
र्मः कथां ॥ २४ ॥ निमानयति ॥ अथ वयं सकल लोकानां निन्दयतिः ॥ नृवंभवकथं हनः दृग्धर्मं अथ ॥ २५ ॥ मम ॥ अ
थ वयं जीवति किं प्रयाजनां ॥ २६ ॥ अथायं देवदत्तः मनसि स्मृत्वाः ब्रविता ॥ स देव अथ नामान्यं न प्राप्यं प्राधत्वाः
गंकुलीनि तावयित्वाः ॥ कुमात्रात्यं मरुत्वा चक्रां धर्मसि ॥ यात्रीकाले गच्छन्नेकानं गथागगस्य प्रहोः
वः पञ्चमिस्मः ॥ गगः ग्रीष्मनि निमिस्म गग ॥ गगयया निष्कृतिः ॥ हा अरुणक जाओ नृवं समयः सकलतिः
कुनिद्रां कयाति ॥ गग अति ग्रीष्म पर्वगां गगः देवदत्तः सुलो गिलावहनि ॥ गथागगस्या मूर्ध्ना कनः प्र
हाजयामास ॥ ॥ अगानं महावर्गनाया निगिलापि ध्रुः ॥ अकारं गुमगा च ग्रेव निष्कृति ॥ २७ ॥ हा अरुण

कवि.

३

कर्मसमः तथा गता विहृतिः ऊष्ण गगनान्स्मृतिः ॥ अहो दवद लाचिरुः मित्रसमान गस्या चिरं दृष्ट्वाः ॥ अहो
चार्यः कथं रचिरु ह विष्मति नवाः ॥ अहो ममेक रुतिः अहो माने मङ्गुर्गुत्काः ॥ सूरवं गिष्ठ मिमिष्ठु गिष्ठ
ऊर्णा ॥ ॐ ग्गान्स्मृतिः पाषाण प्रसाज यासासः ॥ अहो तथा गतस्य दहन प्राक आकाश गमिता यत्र ॥ पुनः पूर्वज
महो दवद लायः पाषाण प्रसाज कृता विष्मति ॥ अहो मप्रसाज यासासः पृथग् लन पठन नगकं ॥ अहो पाषाणस्यः
अनाथं न कजातिः ॥ ॐ ग्गान्स्मृति कृमा यक्षः पाषाण पादांगुष्ठ ग्रह या मिः ॥ पाषाण ऊष्णस्य ट मि अगुष्ठः ॥ हा अः
लभका ॥ गदा सो पादांगुष्ठ द्या य मि लभ निगं प्रवाहितां ॥ ॥ नुव मवव ऊर्णाली जारु अंग तथा गतः ॥ गस्या गत्री यः
कथं द्या य कथं लभ निग प्रवाहयः ॥ पुनर्ह गवन प्रदा कुमं चूर्ण कृण्वर्त गगका सिः ॥ ग्यांगुष्ठ लभ निगं कथं
मायातिः तथा गता ॥ गगुस्त्र लभ निगं पृथि य ग मि से मा पृथी मा गानां स्वर्ण पात्र मा दायः लभ निगं कृतिः स्वा
थि

३

श्रमंनियच्छुनि॥ सुवर्णपात्रं निगमं कुरुदत्ता सुखायः॥ श्रीधर्मजा उच्यते हि ध्याय पूजयामि पृथिमागा॥ ॥
हो अरुणकः॥ अथ प्रणतकाले विष्णुनिः॥ हि कुंगे ध्यायतिः वन्दनायः समर्थपि॥ तथा गतस्य पादपादं दृष्ट्वा च॥ हि
कुंगे ध्याय सर्वेषां विस्मया गता गता यथार्थयाति॥ हो हगवान् ठाक्क मून॥ अथ अस्मकं चित्तं विस्मया हृतः॥ किं न वा
पादपादकथं कुंगकः याति॥ हो हगवान् न वा दवं उ समं कथं हगं॥ अस्माकं सह विस्मया हवतिः॥ हो हगवान् सर्वेषां यः
धित्वाः आहो ददस्वः॥ ॥ ॐ नमो स्तुते स्तुते गता गता वाचः॥ हो आनन्दः हि कुः गृह्य ४ वयं कथं सर्वः॥ न श्रथा॥ इ
निवाचः वे श्री ध्यानि मिह कर्मफलं॥ अथ मवज्जकार्यपादां गृह्य द्यायति॥ किमाह पृथक्किं ॐ हा प्राफयमान
न्य॥ ॥ आनन्दयुक्ता लं मयं जन्म जन्मानं विष्णुनिः कथं गृह्यः॥ एवं कथं यत्कालं पां चात्रिः के पिल न गवम
कास्तिः॥ न स्थापित गवसु वथ नाम वा हास्ति॥ स गृधर्म च चित्वाः प्रजा लोकप्रणिपालयामासः॥ न स्थापती सूत्र उः

क. वि
४

कौत्सीनी उरुदेस या कौत्सीनी जाया ह्याय

क्षयवीः सर्वलक्षणपूर्तिर्गं॥ दवदवादिपूजित्याः दानपूषकालयामासः। नृगेवदंय ग्राहविष्मतिः यत्रस्यजं
स्रसहावेनाप्रकाशमहाजशकामजा एगमा रुचिर्नः॥ सुखानन्दं जगि कीदयाः पूषकामनायधर्मकजातिः॥
जाजासधर्षः सत्राय

जान्स्मृतिः किं मे कवयिष्यता कमहविष्यति। अमिसहयुद्धकर्तुः मय्यसमर्थतु॥ अथ समयविचात्रकस्यैकचूतं
हं॥ ॐ नान्स्मृतिवसतिः॥ ॥ अथः साम्दिकायदकविचात्रयामासः। अगंगममकविचक्रमात्रनहं॥ कुरुका
जस्यगृहगतं ॐ तिप्रतिह्यंकजाति। सहसागमविधानमन्त्रिस्थाप्यार्थयति॥ हामन्त्रिकमात्रअगंगानहं॥
कं हकाजस्यगदमंगनं। ॐ नृत्तं गृह्यमन्त्रिसहसान्तेनयथति॥ यदास्नानस्नानानामार्गसेन्यंस्तिगं॥ कं हका
जस्यगृहं छादितातिष्ठ॥ गदाकं हकालं संमाचार्जोविहृतिर्यनीत्तुगं॥ किक्रूः गर्वयंजनकविचक्रमात्रमद्वैतः
वगृह्यत्वाच॥ पीताम्बजं न्छादितापूष्यमालाहविता। नानावायंकजगृहसाधार्थं इजावनाकजगत्तः।
पृष्ठे २ यादयंतिः निजं जनवनेच्छादयति॥ ॥ तसमसेन्यलाकनकमुकाचायडवाच॥ कं हकालअगृहक
विचक्रमात्रासिः। कुरुस्तिगदहि २ छात्रिगं गिद्यं॥ ॐ नृत्तं गृह्यकं हकाजावाच॥ हासेन्यापतिअस्माकं गृहं॥

क.वि

१६

वि

नयाति कुमात्र. नदृष्टि कुमात्र गवापठति: ययं रग ह सर्व सो ॥ ॐ ह्रूं कं गृह्णा. सेन्य लोक कं र काल स्य गृहं स
व सो पठति ॥ कुमात्र पठति सेन्य वरि आयति मन्त्रि प्रार्थयामि: सा हं व क म काल स्य रग हं न र गो कुमात्र ॥ ॐ ह्रूं
कं गृह्णा मन्त्रि: साम्दिक एव वाचय: ॥ हो साम्दिक पद क अग्र किं क रू तामय: ॥ पद का वाच ॥ हो मन्त्रि य नो क
न मन्त्र ॐ ह्रूं क्का ध्यान कृत्वा पठति ॥ गदा कुमात्र निज जन व न प्रो फां दृष्टं अदा मन्त्रि रग विद्या ना रग:
प्रार्थयामास ॥ हो मन्त्रि क विज कुमात्र निजं जन प्रविगत ॥ अधूना गी प्रं न वा विज य स्य ॥ साम्दिको कं:
गृह्णा सेन्य जनो सर्व सो मन्त्रि. निजं जन व न वेगी क ज गं ये योग गे: ॥ हा हा काल न विग दै ध क न्द कि व ना
क ज प्रा विगत ॥ यथा सम क विज कुमात्राय: स्वयं कर्म प्राप्ता गे व. आवथा सह क्का या पृष्ठं मा ग गे व: ॥ य
प्रयग्र ग न क्का विग मायाति. न व प जिग्र म व रग विद्या न. अहं काल धार्य गे ॥ अथ मात्रू क्का वायू

१६

वैराग्य भाष्ये किं विचक्रमा जहन् ॥ अर्थसमुज्ज्वलप्रहायनसहसाधवतिः ॥ हा आनन्द हि कुशलं ॥ गदा
यिक विचक्रमा जायः अर्धगगनचयणैकवृक्षमकाशिः ॥ संवृक्षसाखाकविचक्रमा जहन् ॥ जलचूजम
क्षित्स्मितं ध्वजिगं ॥ अर्धकाले अर्धकाले हत्वानुनयध्वनिमहती अर्धरु अर्धचयकविचक्रमा जा
यगतिः ॥ गदा अर्धगगनचयणैकवृक्षमखात्स्मितं जलचूजं दृष्ट्वा ॥ गगविषानमन्त्रिसहसा गगग्रहयाववि
त ॥ हा सेन्य लोक अस्माकं कार्ये ॥ निविध्वा हवतिः ॥ अधूना जातसहं निवर्त्तितं गच्छत ॥ ॐ नमः कं वत्वा से
न्ये जना प्रार्थयतिः ॥ हा स्वामि मन्त्रिः विजयस्यः गवाहा अस्माकं मानयति ॥ ॐ नमः समधेन न सहर्षेण सेन्य
सहिगं स्वमाश्रयं निवर्त्ततिः ॥ अथ अलो मन्त्र जाहा संसदि प्राफामन्त्रि प्रार्थयामि ॥ महा जाहा हवगाहाः

क.वि
१७

कविचक्रमाचनरंगां अगारुगलपतं किमृत्पुहवतिः ॥ गस्याचत्तचूणमक्षिग्रहयामि ॥ विमाचिर्गुः
गवागं कविचक्रमाच ॥ अथ जाजावाच ॥ अविमानमन्तिः साधुसाधुत्वं विजाहवः ॥ ॐ न्याहाग्रत्वाः
मन्तिः चत्तचूणमक्षिर्गुयामि ॥ यथाचत्तचूणमनिजाऊगृहप्रवर्गयः गदाः चत्तसर्वधर्ममहतीः
वर्द्धति ॥ पुनः उच्यः धनत्रेष्ठवर्ग्यः पूर्यहवतिः ॥ गं अलालमकुजाक्षरुषमाननमन्तिमृखावविगु ॥ होमः
किन्तुमः सुगुवचनाकथयतिगवाकहि ॥ मन्तिमृवाच ॥ महाजाजासगुव. अर्मिथ्यानचत्तचूणहंगुद्र
मिगवादार्ययामिः ॥ गदाजाजासहर्षधमन्ति ॥ अविवायः महाप्रसादं दापयतिः ॥ मन्तिहर्षमाननस्वर्ग्यंग
गायकान्तः ॥ ॥ गगुगिवच ॥ ॥ अथ सः कविचक्रमाचः अगारुगलपतं किः ॥ अगुअऊंगलानामयऊवः

१७

मा२

सगिः॥ अयं यथा कृमा जादृष्टा कचूष्म हवेन। स्वाद्यमग्रदः याव यामिः॥ हा आनद रिशुः यथा कथं हं। अं
गमाना मजाउ सा हवतिः॥ अथवा सिन अगेरुग कचगु कवासि। अंजन वर्धः कषू मुख हयंकल मूर्तिः॥ न
वमवयाउ संना वविगु। हा मान् यजाग पूषा किमर्थ आयतिः॥ ममाग्रम समासन कथं गां। न हं गयं सुदृष्टा
निष्ठ मिम हान नदीं॥ ॐ ग्लुक्त्वाः कवित्र कृमा अथ प्रार्थयः। हा यथा जागी जल हं ॐ हा यातिः॥ वयं इः खा
गात्रयस्यः जाउ वंशः कवित्र कृमा जाहं॥ यथा वाच॥ हा कवित्र कृमा जन हं गयं मागात्रयिष्य। मम कथं
मकयदं अल्लुगिष्ठ। पृष्ठि न कयाद निष्ठ मि॥ आकाशं च यात्र पञ्चिवन। नील वर्धः कचं घान हं निष्ठ
गोक्षुं॥ अयं यथा मसं कवित्र कृमा रनिष्ठ मिष्ठ मह्या वयामि॥ ॐ ग्लुक्त्वा सौ निर्हं नय का ह्यम प्रकाश॥ ॥
नगिनिवच॥ ॥ हा आनद रिशु॥ नदन कचं एषिषान मकिना हं धर्माग्रमंगत्वा वविगु॥ हा महाना ही ह्य

कवि.

१८

मर्मोममेक गि जोष्टु कृति ॥ ॐ स्फुल्लं ग्रेत्वा सुधर्मो दद्यात्वा च ॥ रामनि किं व कव्यं एष यति समासतः । मकिं उवा
च ॥ हा सुधर्मो जानी अन्त्या नः नवा प्रमयुग कवि जकूमाचन हं वनाक्त अहं वंतिः ॥ ॥ ॐ ति र्गम विद्याना कं ग्रेत्वा
दवी । महती ग्रासमान न चिह्नं प्रहाय वः हृताः ॥ हृदया गं पतन्ति प्राधत्वा लोचुया गतं । न समयुगं अन्त्यतिः
हाहा कालं विलापयामास ॥ हृदयं शमहा गंधि कृशकृणा गगौ कृतिष्ठतिः । हा प्रमयुग कवि जकूमाचन वयं
नृत्ताः स्वमेक कृग गन्तव्यं ॥ हाहा मम इः वरुण कममाह्वयः युग । अग्रतिष्ठति किं प्रयोजन मम ॥ ॐ ति वा
यति दवी हा अहं उर्ये नादयतिः । महती र्गम कन हृदया गं गच्छति ॥ ॥ हा आनन्द रिशु ॥ अथापि सुधर्मो
दवी हृदया गं प्राफः । प्राधत्वा गगनं त्यजान् समर्थः विवेखितां अकस्मादा का गथा गि ससुसा द्विजयतिः
सः । सुधर्मो दद्यात् ससुदि अत्र विगू ॥ ॥ सुधर्मो दवीयं किमर्थं प्राधत्वा लोचुया । नवं कर्म न कः

१८

रुंवां॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवायः दधी सुधर्मा ध्यायार्थयामिः। हा ॐ ग्वीवयं पूज कवित्रकृमात्रमृत्पंगगां अधः
नाहं प्राध अग्रहजगत्॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवायः आकाशयामि प्रादुः। हा सुधर्मा दधीन हा ग्वं यं पूज स जिवतिः॥ कु
गलाह गलाह कान गक्रतिः। अस्माकं पूज कवित्रकृमात्रः अजंगनाम यजुस्मान निष्ठुति॥ ॐ निहगा सुधर्मा
दधी सुधर्मा यं निवदयति॥ चिरुधि र्येन गच्छं स्वविषया यं पूज स्पृताय ध्या जित्वा जाहावतिः॥ अ
त्रापि अस्माकं सुखं कृयामि सायगं। गस्या गमन सह सात्त्विक जातिः॥ अथ त्वय्य अजंगना यजुं नयत्तः
न। उद्ध अगधं यं गतिः। इगधनं नुमि गं प्रविभेनु॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवायः दधी प्रार्थयामि विक्त्रं॥ हा ॐ ग्वीवयं गवाह
मि जावह किममः। सग्वान वा सम्पदं सुखं वदः॥ योगी उवाच॥ एदं सुधर्मानमाय दको गलं कवित्रकृमा
त्रः॥ दधी वाच॥ ॥ हा योगिः प्रहा वयं गवा किं कुरुयं मानसि पूजां क जातिः। ॐ नमो भगवते वासुदेवायः ॐ

क.वि

१८

श्वेतीवाचयः स्वमाश्रयं निर्वर्तयः ॥ ॥ गदायाग्निः अकृष्णं विजयति ॥ ॥ गगुनिवच ॥ ॥
 हो आनन्द हिः पुनः अशगाथः अजंगयजुः नः । कवित्रकृमात्रायावाच ॥ हो कवित्रकृमात्राग्रहं न प्र
 कातः । ययं मसावीनाह विव्यतिः ॥ अस्माकं वाङ्मयः ॥ ॐ पुनः ॥ हो कवित्रकृमात्रायावाच ॥ हो
 यजुः वाङ्मयः मसागीकयुधः तवति ॥ अयगवानामयजानां कृमात्रायावाच ॥ सहसाच अः
 कं वरुनिकृमात्रायावाच ॥ ॥ गदासोऽर्जवन् ॥ गदागुमितागिष्टिः । वनं कथं नानाव
 नजनुविद्यति हयंकल ॥ किं किं व्याधुः अजुः मृगः सिंहः साइलः जम्बुकः स्वानः महिषः कागदियविष्टः
 ह्येवति ॥ गदागुमितागिष्टिः । वनं कथं नानाव
 स्नानं ॥ पुनः मार्गस्य मसुवीज हो अग्नि सिंह साइल स्यात् । मान्वा स्यनामान विद्यति ॥ विष्टः

वयः॥ नगेववन्नकवित्रकुमात्रगमनायचामहासुरवनं गन्तव्यमिह॥ अत्रकवित्रकुमात्रनमार्गनयाफया
ॐ हं यथोद्वहनप्राफः अत्रपिंगगतव्याधाहृदयामिः। व्याधाकथंरुगसिचकुअग्निनिदावहृदयामि॥ अधर्मि
व्याधाजागगस्यात्यकवित्रकुमात्रनमार्गनयकुमिः। होमहापूषा अत्रमार्गः कुगुस्मिनाहंगकुमिः॥ व्याधाः
वाच॥ होपूषाकुगुगमनकथयति॥ कवित्रकुमात्रवाच॥ पूषाहं स्वाश्रमंयानि॥ ॐ गिकुमात्रांकं पीताया
धनांविमार्गपठधनिः। होकुमात्र अयं र्गनयथोकिहयंनस्मिः॥ ॐ हं हं हं कवित्रकुमात्रसहसागतं। निर्गकनः
मार्गगमनायः॥ अत्रमार्गदृष्टाभेकापूषा अत्रयदहसर्ववर्षागपठधनि॥ विगद्यनयायतिहाहादाहपीः
दा॥ नगेवदः स्वीपूषाः हृदयामिकुमात्रनयठधनि॥ गस्यायत्रमहनीकपूषाहृत्वाः दृष्टावविग॥ अहाआचार्यः
पूषाययमंराकिंरुगं। सर्वाङ्ग्याटिगयति। अकवादिग-इर्गन्धप्रतिदात्रुहः मङ्किकाव्याफंथलस्तेलायकंययामि॥

क.वि

२०

स्ववदनानसहनारुमां पततिकंदगिस्म॥ त्वं अग्निकिमर्थ आयाति॥ अयं द्यावृक्कः आयाति दक्षिणदिगं॥ तादः॥
स्वीजनः वयं त्वं दृष्ट्वा च जीमरुलो हवति॥ कस्मादायाति धीदिगं॥ अग्नं त्वं कथं प्रापः॥ अथ कवित्रकुमाजीयकु
निः॥ ॥ ॐ ॥ अथ इः शिवपुत्रुषं गृह्णावविगं॥ होमहायत्रुषः गया किमग्रायाति॥ कवित्रकुमाजीवाच॥ तादः॥
स्वीपुत्रुषुषो अधुना किं कर्तव्यः देवविलाधेर्गोत्रः॥ गविषानस्य कुत्र कपत॥ इति वनवासवयं प्रापः॥ कुरु
गगः स्थित न जानि॥ गीसम अधर्मी व्याधना मार्गदग्धनि॥ अग्न आयाति॥ इः स्वीपुत्रुषः॥ मर्क कुरुगगनिष्ठतिः
कः समत्रकुनिः॥ अथ हयंकथं निर्णयति॥ स्वयं इः रवनसहनमूर्च्छिगं यकाकः॥ ॥ अथ इः स्वीपुत्रुषः॥
वित्रकुमाजीवाच॥ होमहायत्रुषनाति इयं सदा सनाम व्याध अथात्र मूर्च्छिः॥ ॐ सह अधर्मिनी कुमा
नहं॥ त्वं धुषष्टिपुत्रुषस्य जन्म जातवः॥ महाहयकत्रव्याधाग्रतिष्ठति॥ गम्य सहः॥ गीरव मुखस्वाभकास्ति॥

२०

स्नानकथं ^त ह्यः अग्निं ता ह्यं कजं गवतं मखदकु कला लवर्ह लाकाल नग ॥ सुलकं गवल धावि च छुद न कांः
काल गद्य ॥ अयं न न वरुणं त्वा लोक न स्य नि ॥ गस्या र्थ मम प्राफः महा इः खरं क हव निः । अश्व वयं सजिव नि कि प्र
याजनं हवत ॥ देव न मम दृष्टिः नवं जीव स्य आ ग न रूगं ॥ मरु प्र वि अग्नि जिवं किं पायं सूर्यो सस्य हस्त प्राफं । होः
महा प्र नृषः सदा सया धा स्नानेन ॥ ममां ग न क मा न्मखा य गं पी अ गं क क क ग । प्र नृष म धा न्न स म आ ग प त्या ना सम ॥
नृ क्वा हव नि सं ख म्ख स्नान स्यः । मसा धं गी कृ त्वा या गि व ना न प्र स वं दृष्टाः ॥ अग्रा या नि स्नान म द ह दृष्टा र्थ
नि गं पि व नि दि न दि न ॥ ॐ नृ क्वा कृ त्वाः क वि न क मा न्ना वा च । हो इः खी प्र नृष अ अ किं व कुं गं मु न वि अ गं
पू न चू ज म नि कृ प्र ग तं । ॐ सा भ किं क र्त्तु यं सखा ला कं न रू गं ॥ सा हा दे व अश्व वयं प्रा धनं ध नि दृ षं स्वा स्माः
यः क नृ षा रू गा गे छ मा गं ह यं म न सि वा ध या मिः ॥ ह ॐ ष्व जः किं क र्त्तु यं म हं पृ कृ तिः वि अग्नि । अय का र्थ व ध नः

कवि-
२९

नि. दिन दिन ह आर्थ निष्ठ निष्ठ प्रवृत्ति मस्तु चला दकि ठ द्येयं सार्थ वा ह्य स हं ॥ न रथे व मय्यं ग समान ह विषय
 नि ॥ ॐ नि ह मा समर्थ सिद्धि र्जय मि सा व वि न ॥ हा हा म कर्म देवा अग्र किं ह विषयः । वा जी क मा वा ह पि व्या धा कः
 लज न्मा दू वः ॥ अय म मा ल्य ये ग ग म हा वा जी नां अय चार्द्ध न ह व निः वयं प्री य हा व न ॥ त स्मा गू मा गा नां वयं च्छाः
 दय नि । त स्मे स भ म क्रि से न्य म च्छ निः वयं भा च न मिच्छा पा या निः ॥ अयं ह यार्थः च य क ना ग म य म म ज हं
 ग गा । ना ग वा जी ग समान न व यं ग क ॥ न द न क चं च उ के स ग व ह ग गा । वा ज ह य न म यं ग क ॥ प नः क म हः
 काल स्य ग व ह ग गा । न या वा ज ह य न सो इ ग व न च्छा दि नं म मा ॥ न दा ग वि वा च म क्रि नां म म मा च न च्छा स ह सा या
 नि । य दा अ ग म र ग म प गं निः । न ग निष्ठ नि वा ज स न च्छ द य नि म यं ॥ अधू ना ह व न उ नुः ना ना वि अ नि व ना या
 निः । ह दे व ॥ हा किं क च्छ न कः च जा क र्ण या या नि ॥ हा हा कर्म म या धि स्ता च ज न्मः ॥ ॐ ग्ग कं व स नि स म य च य च्छ

२७

निसदासुवाध्यायानि गेयं ॥ व्याधाकथं गंतं लुहासदधु रजः ॥ धनवाधधृत्वाचक ननुः कोऽमूर्तिः श्रामि गंद
कं ॥ पृथिकयध्यापादतिष्ठायातिः ॥ विगेयनाकुद्रित्वाः सहसायाति ॥ ॥ कस्माद्रायतिः वामस्वस्वानतिस्फुः
तिश्रयातिः ॥ स्वानस्पदनकस्यैवः चार्ककचमृषिध्यामिवः ॥ म्रिययादं चकचविगाः शुभ्यांयादचिद्रजाति
मागतः ॥ पुनः कथं मृगनामर्कः ॥ तं कित्वापृष्टं रंजतिः ॥ चर्मनां गच्छज्जगति र्गतिपियति ॥ गृगमचमिवा
याव्याधिरवति व्याधावचाहखोजपियका एतः गैरवस्वान ॥ विधमा गजखोज वनचाजसिहवगा ॥ नवंश
याससिहस्पयविशमकचूगकिरवति ॥ नर्गैवस्वानरुंकाचकांकाचगयनः कचुं गिश्रयाति ॥ गैगदंशुः
त्वाचवनजनुः ॥ खड्गिः महिषः ॥ धनूः मृगदिजं कुस्वानंदकचवगासनापचापिगुंगनव्यां ॥ ॥ होशानन्द
हिहः गंसमंकविचकमायैधः ॥ अयंदशव्याध्याः स्वानं मायाकि दृष्टासर्वसोवनजनुपचापिगुदृष्टाः ॥ कवि

क. वि
२२

चक्रमात्रमहनीगसमाननसहसायवायिगुंगं॥ गदासदासवाधानां क्रमात्रयधनिः॥ गीरवमूर्खिकृत्वायाव
वित्॥ एसात्रधिगच्छ२थैथैथैरुथैरु॥ ॐ नृकाकादयामिः॥ गदागंखमूर्खस्वानसहसाद्वावगिकविचक्रमाः
चपृष्ठ२गं॥ जवायानिपयधनि क्रमात्रवायूवगानयवायिगुं॥ अग्रकृत्वागः गगुगगायानिस्वान॥ ॐ निहता
कविचक्रमात्रकृत्वागिष्ठः धिगनजगंनः॥ आमलवृत्तस्यडर्द्धमात्रकृत्वाः गवयंतिप्रकाशः॥ ॥ होआनन्द
रिक्तः जवसमसदासवाधपृष्ठ२मायानि॥ आमत्रवृत्ताकर्तित्वगिष्ठानांवानप्रहायंधत्वाः॥ प्रकाशेनदृष्ट
व्याविचात्रयामासः॥ गीरवमूर्खस्वाननकाकाकालेनाप्रवृत्त्यामास॥ अथवाधानांवानधनूजविगंनो
रधामूर्खंयधनिस्मः॥ गीरवमूर्खस्वानकाकात्रगीदंक्रदिगुंयधनिः॥ यदाकविचक्रमात्रनयाधधनूवाः
नयधनिः॥ पुनः गीरवमूर्खस्यदन्तगंजंदृष्टा॥ महनीगसमाननमन्स्मयंतिः कविचक्रमात्राः॥ अहोआवा

२२

ये हवगिमम॥ वाजी वाजच लोत्साहः चक्रवर्तिरुग॥ पुनः वाजी वाजकथच हवगि॥ नया सह युद्धकृगणः
वीलाममः॥ अथ किंवदंति न गेव व्याधापिदिगममः॥ किंचित्स्वानहास्यगति कृगिममः॥ ॐ न्यानुस्मृतिः
आमचवृजा राप्रकाकृहाय देवा अथमहसं गमनविश्रुतिः॥ हाहा मयी च त्रचूक कृग्रहविश्रुतिनजागं।
संचलेचूक विश्रुति आकाशगच्छति ममगकं॥ किंकर्तव्यं मयं अथविधागाइः खदही। नषइ कृव्याधाः स्वा
नायनिमिर्किं नमम॥ वयासुंगी कृवद्वह हवरायातिः॥ अथ अकालस्य कालाखं न स्यासं हहावं हवगुमिग्रन॥
ॐ हापिदेवा इनुस्मृतिगु एकल्लाध हवगि। हाहा देवः कृप्रिमध्वोदामक्षि रूगाजन्मयायातिवयं॥ अधुनाचः
धुलव्याधाजागः ग्यानस्य कथंचकृतिः ममगकृति। अतु पूर्वजन्मस्य याकर्मोयनमस्तुगं॥ यथा कर्मनिष्ठि
गं गथा कर्मसदास्मिन्ना हवगिः॥ अन्नापि अस्मीचः जन्म जन्ममप्युक्तायाति॥ हाहाय जन्मधिका नः संसाच

क. वि

२३

सो किं शिव उन्माह विष्णुः ॥ गुरुः स मुच्यते किं प्रयाजनां यं ईर्जना यवाधयगिनगं कं पाया जालम एतत् ॥
हृदेवः ३ः रवीममघातसंमय एव गिः ॥ ॐ ग्वेची प्राधहं गिरयं न हृदगिः ॥ यं मान अमान कृच्छ्र किंचिन ॥ गस्था
हृदपाफ अशोत्यं कृच्छ्र कृपा एतापि च कु गि ॥ ॐ ग्लूक्ता उर्ध्वं यं गि ग्रीक वृद्धा मयं नामा अश्रुः ॐ ग्वेचनाः
मम नृस्मृतिः वृक्षा उर्ध्वका नः ॥ ॥ अथ कवि चक्रमा चतः कृता जलियगा आर्या वला किं ग्वेचायः नामा अश्रुनः
न प्रार्थय गिः ॥ ॥ ॐ ग्वेचा गिरव न नाथ ग्रीक वृद्धा मयः ॥ गवाच रक्षा सरुप्रधामः च कु गि मया धसं सयं अयममाः
स्मानः च कृची न हं वयली या गि ॥ निस्का च धाधः हृद गिरित्य च कृ गं प्र ह ॥ गस्था रथं कु मस्व च कु य गिः
गवाच मम ॥ ॐ ग्लूक्ता कृमा च न आमु रूलं धा कय गी गि गि मिल न ग्रं प्रका न ॥ ॥ हो आनन्द हि कः गदन
नं चं कृच्छ्र मय च वि गं माथ लना मविश्राध चं दिव्य दृष्टिं यं गिः ॥ कवि चक्रमा चतः अकाल मृत्

२३

एतदंशदृष्टः। महतीकञ्चयाः आकाशद्वयवर्गनः प्राप्तायागिरिचतुहासख अंधृत्वाः नस्यानं जवखगगजसमं॥ अकञ्च
पननिमेषमार्गेन प्राफयामिः। कविचक्रमात्रात्ययकञ्चयाः व्याधायनाय प्रकाशं धर्मः॥ विनायकाधना कविचक्रमात्रमा
यगिनि॥ ॐ ह्रीं स्फुटकाः सदा सव्याधायगं वंश्चिंदयामि अहं॥ पुनः संखमुखस्वानायगिलं चंदयगिः॥ चतुहासख अहं प्रहाय
नः दयारुचिगि अहं नः॥ श्रीकञ्चमयापदं गन अहं कालस्य वरं जगं॥ कञ्चमयस्याहं ययामिः व्याधस्थानगया
गिलं चंदयामि॥ ॥ कविचक्रमात्रात्राहवतिः विशाधचक्राहं सर्ववनजनुस्य प्राधचक्रं गीति॥ गदा माठल
विशाधचक्रावविगावृत्तीर्ध्वसगिकविचक्रमात्रायाहयः॥ श्रीकविचक्रमात्रः माहं अज्ञायानित्वं महं चक्रं॥ ॐ ह्रीं
स्फुटकाः कविचक्रमात्रः अहं अयगि॥ मृगं कयाथलथलायमानहत्वा गिगतिः॥ माथलविशाधचक्रावाच॥
होवाजवल्हः नहं गयं मयं हयं हयगिस्मः॥ कविचक्रमात्रावाच॥ हा ॐ ह्रीं श्रीमहतीदया हं मभापयं। गवाच

क. वि
१४

वरुणं शृङ्गप्रधामः मधुं सदा पिबति ॥ मरुतीरः खकषु हकं वनवासपाकः ॥ सर्वं भूयं न भयति स्वमात्रं
यंगमनदं हि प्रह्ला ॥ ॐ ॥ वेची कचू धामयः श्रुममोपयमहाप्रसादं हन ॥ मृगं मुखे प्राफी हं हयं हं त्वा गवा वकुयामि ॥
नवं कचू धामयमहं नमस्काजः ॥ ॐ ॥ स्तं गे त्वा माथ च विद्याधवी कचू धामा वविन ॥ हा वाज वकु धपुर्ध्वं दृष्टुः वयं
कचू धाम हवे ग ॥ न स्या र्थः ममाग्रमय यो पात्रयामि समासना ॥ ॐ ॥ क्वा आका गवा नी हं गो स्वमात्रं यंगं क्रतां ॥ नदा कवि च
कृमा वायदिव्या मृगता जनदत्ताः ॥ महाचससुखं यत्र स्य च वादया प्रकारः ॥ ॥ अथ विद्याधवी वाच ॥ ॥ हा वाज पुगुः
गच्छः मम हा विनं ॥ कथं हं गात्री गे लोकनाथः अनाथानाथः श्री लोकनाथः कचि हयं मागन गगना हयना गीयमिः ॥
यथा श्रविय हिरुनः गथा गगानं भवि विपक्षो ॥ सर्वं स त्वा स्या प्राधाय च कचू धाम हवतिः ॥ न उद्धव जा र्थः मधुं कृता हि
षकं दाय यथमिः ॥ समस्त कृता यत्र यहा चांदा ययामि ॥ ॐ ॥ गिरुगा संसा च स्या माया भाग्य ह्यन सर्वददतिः ॥ पुनः हिं

१४

साकार्यमयानदायनिः॥शोकविजकुमात्रःमहाकाव्यलिकःहवनि।पूनाहंप्रापचिह्नःमालगधंमम॥ॐ नमः॥ममजागद्व
षस्पवसंस्तुताः।पापिष्टयाध्वनः।गोभाचनापत्तुताः॥॥शोकविजकुमात्रश्याहंमाथजनामविशोधनविश
नि॥नदात्यंइःस्वसर्वत्रकथयनिमम॥ॐ नमः॥स्तुताःकविजकुमात्रेधप्रार्थयामि।महतीकामसनकवृद्धाहावनः॥स्व
इःस्वस्यविष्टुधसर्वत्रप्रार्थयामि॥ॐ निप्रार्थनानिवधःशीविशोधनवाच॥॥शोकविजकुमात्रश्यापदत्वंमः
हंजुर्गो॥ॐ नमः॥स्तुतामाथजविशोधनःमायाविशामाहविशसर्वगिऊयनि॥कविजकुमात्रायःचतुर्थदिनविसर्जन
कर्म।यथासर्वत्रविश्यांयाजांगुत्वाकविजकुमात्रः॥विशोधनवाच॥शोकविजकुमात्रगच्छस्वंपूजंप्रविशतु।थनथाना
नमाहविशारावंदृष्टायथोस्वयंपूजंप्रविशतुः।माहविशसर्वत्रदृष्टः।वाजकुलंप्राविशतुःसिंहासनप्रतिष्ठतुः॥गदावाक्काहि
षकग्राह्यःचक्रवर्त्तित्वंरविष्यनिः॥पूनःम्यासिगव्यमयंवा।माहिसिगव्यं।शेवाजपूजःशुद्धिसाधर्मःसिंहाधर्मनिनजकंजागि॥

कवि.
२५

अहिंसाधर्मस्वर्गजाति॥ वाजपयशीकचूडामयः नमः ॐ ग्लान्स्मृतिः सदासर्गनिष्कृति॥ ॥ संसायात्यत्र कचूड
हनासिकचूडामयसिद्ध॥ पूजयिगिसर्वगुहाः नमस्त्वयि॥ ॐ निमन्त्रस्वाध्यायः प्रथम्यर्गविद्वज्जनः॥ धर्मी
रुलसंप्रदायनवगंकर्गस्यरुलेनिजीगीहवति॥ अश्वत्थकिजनं हवति कचूडामयनामाचार्यः नमः पूज्यं सर्व
त्रयं यगिसंप्रदायं॥ गद्यथा॥ श्रीकृमात्रः यथासिंहसार्थवाहजलाकचवानिष्कगगः॥ गदामाहचूडाय किंहीरुसोप्रायः॥
गैकचूडामयान्स्मृतिः नमः पूज्यं यगिकचूडामयः॥ सार्थवाहाय उपदं गंदत्वाः वावाहचूयं निर्मायः॥ कालसमूहं तावयतिः
शीकचूडामयना सार्थवाहः स्वयं पूज्याजहिषकंप्रापयामि॥ ॐ गिरुगाकविचक्रमात्रः कचूडामयनिनामाचार्यः॥ गस्य
पूज्यं लंजाजहिषकमादायः॥ स्वयं पूज्यं गच्छं सुहृदिनसूत्रग्नः॥ ॐ ग्लान्स्मृतिवचनंदत्वाः निमेषमार्गेन कविचक्रमात्रय
त्रयाविशत॥ ॥ ग्लान्स्मृतिवचनंदत्वाः गदानीविशधवस्थापदगमादायः॥ सहर्षेणः विशधवायनमस्काचक्रत्वाः॥ मा

२५

एतसकलसत्तायः माह ननि र्थनमागतः ॥ गुरुकविप्रकृमायना १ नृसूतिः ॥ विशाधयामासिधं दगः सर्वत्रिजित्वात्राजं पदं
प्राफवान् ॥ ॐ तिमनसि विष्णिः पितामहः कपिलनगप्रविशतः ॥ ॥ अथ आनन्दहिन्दुः कपिलप्रजनगत्राकथं
तुगा मरुगीमनाह्वयगस्त्रनगगा ॥ कन्यात्रुपनिर्मायः सुस्वयौद्गीतं गयना ॥ सकललाकमाहननृगायः चक्रया
तिः ॥ हा आनन्दहिन्दुः तदा कपिलनगलास्यतिः ॥ श्रीमन्मालमनुवाजीतवं समचात्रजानीयः ॥ चिरुलालहेर्गनसंसार
लोकसारवाग्देहाः ॥ आकायगविधानमन्त्रिः ॥ आहो कयाति ॥ हा मन्त्रिः मद्रुष्टीगृध्रः यथानाम्पमधुलं गगानमृषयमि
यथो ॥ ॐ मूर्त्तं पियमि मन्त्री प्रार्थयतिः ॥ महावाजी विजयस्य अस्माकन्मृषयमि ॥ तथापि सचीवादिजाजागर्गिनाम्पम
धुलं गगः माह नृपिस्वन्मृषयमिः ॥ आश्चर्य्य आगापि वसुवलीषयाप्रकाशः ॥ धय १ नृमृदुमृध १ नगावयनेन
हवति ॥ अस्माकं यतनृपकोष्ठिर्त्तकचित्तपुमि ॥ अहाति वसु आश्चर्य्यः ॥ मृद्धिः सिद्धिः यमकीर्तिः ॥ चूपगंजः स्वरा

क. वि
२६

यमानाहवतिः। यनृत्पुकीं अवरुणाहं स्वर्गस्य अस्मिन्नागारुणाहवतिः॥ ननु नाग्यनिष्ठयानरुगंः धयत्रविष्णुतानां
किं करोति॥ अयं स नृत्पुकीं किन्नरीकन्याहवतीति। कस्मात्पुमजसमरुतिष्ववजम्यगं॥ मरुतीकृष्णः सिग्धनी
लमृडकं चित्तकगा। समवर्धः ॐ नृधनवर्धकगः॥ कृष्णनासिक उत्पन्नयवमगुवानादयवताहं कालरुचिः॥
कपालं दादिमवर्धः। मरुतिच इवाकृष्णयवग॥ दन्तदातिमवीजवत्तवग॥ चिक्ककामचिक्कः वज्रपागव
कर्णः पुषध्वजि। कल्लनमृत्तालस्य यमदवर्धकगः॥ सवर्धकलसवर्धमीयहवतिः॥ दिव्यवसुहविर्गं नानालं
कालविरुधिगं॥ विश्ववर्धकृष्णकागयः जकृष्णस्य यवगवयादहविष्णुतिः॥ त्रुगं सर्वमाहकर्मगीतगायगास
र्वसंसाजलोकमाहं धाः नृत्पुकीं टाः॥ नानासुवन उर्ध्वकगं चाजयति दृष्टाः। अंगन्यासनः दहं चाजयः रुक्मः
पादाङ्गयधनांचयतिः॥ सर्वलोक उत्साहनसुखं धनं नृत्पुकीं यामासः॥ ॥ आनन्दरिशुः यः नृत्पुः दृष्टामागुं ह

२६

देवा उत्सुका रम विषाधमन्त्रिना रुपाव विगु ॥ हामन्त्रि मद्रव नागैः ॥ मनोवाच ॥ महाजाओ आहं कृत् ॥ वा
जावाच ॥ हा रम विषाधमन्त्रिः यमा रुमाया संयुक्तं चकी ॥ विचित्रे धनम्यतिः सुन्दरीः मनका समानमी जातिनि
व्ययं अस्मात् हा विष्मतिः ॥ यं समान अन्धानमी मध्यापि ॥ यत्र मसुन्दरी च नमरुती विद्यते ॥ हा हा नवं समानगी
गन्तुं च सजानी यमीः ॥ सर्वग मिलिता यवयं चिह्नं हर्षतव गि ॥ ॐ तं दिव्य सुन्दरी सहः नाना स्वेन सुखहा गकर्क
वगीष्पत्का ॥ हा हा गस्था स्वामी नास्वामी ताली नो यमी स्वस्वामी समान ॥ सर्वग संयुक्तं हवतुः ॥ हा रम विषाधमन्त्रिः
अधुना मयं चिह्नं हर्षमान कर्गकोविन गकं ॥ अश्म माहूयी नाचकी नां माहूकर्गं ॥ यथेव मूर्खा कृति यत्र वगालानि
गोमय चवत् सुन्दरी च यः हवति ॥ गयधमि नृन निवाच यतिः ॥ ॐ फल्का वकुं दृष्टा प्रकाशः ॥ गदा अलालः
मन्त्रजा जायमना चति काममिच्छति ॥ कामचूडैवः जागवर्द्धय धा अलाल मन्त्र देवा मयि ॥ उगाय चिह्नं न दाहं

क. वि
२७

गच्छ विष्णुं पञ्चगव्यं गिरिपथे ॥ तथा च दिनावसानं यत्नित्वा त्वः ॥ वागीशं मिथ्यामिमांसातः ॥ सूर्यास्तं वलायां वागीशं वा जप्यः ॥
 वायसं तावद्यमासः ॥ तं वा जप्यं धामाहूय प्रीत्य च स का गंगत्वा ॥ धनसंपत्तिदत्ताः सत्कथित्वामिः ॥ अथाग्रह
 यामियथो ॥ ॐ ग्राह्यावहंति वा जप्यं वा सहसा त्वं प्रीत्य स का गंगत्वा विदुः ॥ ॥ हो सुन्दरी नरुकी श्रुत्या स्मा
 कं स्वामिना जीवाचे ॥ यूयं अक्षय्यं विजयस्व सहसा गविले म्वन कर्तव्यं ॥ माह मय नरुकी वाच ॥ ॥ वा जप्यः गच्छ गः
 कृमयं अक्षय्यं प्रयत्नीयति ॥ ॐ ह्रीं क्लृप्तं वा जप्यं धामाहूय वा जप्यं मन्त्रिणः ॥ अथासौ वा जप्यं सुन्दरी स्नानं दृ
 ष्टाः काममाह नायकं गिरिमुखं प्रकाशः ॥ गदाकृत् कामिनी महती माहूय प्रीतिं का स्या ॥ वा जप्यं मग्न्या मिप्रकाश
 यामास ॥ हो आनन्द हि कः सायक वागीशमः ॥ मदनगुल्यं अलालमनुवा जनः ॥ स्वेकं न गच्छां गलं नीत्वा माह
 यूयं मुखं दृष्ट्वाः चित्तं माहूय पयामि ॥ गस्या सह ॐ न्द्रियः महती मनमिच्छु गिरिपथि ॥ वा जप्यः सिमायक

20

आत्रः वामपत्रं सुमानं लंदद ॥ धर्मं अर्थं कामं ॥ पापकायं विवर्गं लदाय ॥ पंचकं ऊदनं गवांसिः
संपूर्णं वागनं गुणं ॥ अमयं मलात्कं ऊरुं कामया ॥ गनं अन्धं एव गिदवः ॥ महावज्रं अगदं गजं नयं गं गिदः
थं च ऊगि ॥ पुनः मूर्खं च कस्य यदा स न वा धमि महावज्रं सुवसि ॥ कूटका मिनी सुन्दरी नीयनी वाजा ॥ गस्माः
सुखं पश्यवः अधीर्यं चिह्नं नः ॥ कामनं सदनं सुहसा दालि फलं कर्णं कृया ॥ माहूयं पीकान्ता ॥ कामकी दानः
सुमी समवाह ॥ गुरुं सुन्दरीयं स्वयं पञ्च विगं वाचयामि समासुतः ॥ हा वाजा हं विह्वं गी गिनं नूकी नगुगं ॥
मुजी गी नरुगं अस्मा वाजा गं नरुगं ॥ वयं सगुप्यं थवा ऊयः सुधस्मा दव्याय कूडा हुगं ॥ चतुर्दशमं विगि वसिः
धं गं मम ऊन्मया गिः ॥ कविचक्रं मावना मवी वाह विव्या गिः ॥ त्वजानीयमं दं हा गं दा त्वं पायिष्ठः वाजा ॥ कस्मा
नूजं क्षागं त्वं एव गिः ॥ शम्भुं कनेष्टं एव गि निविगं ॥ अग्रयं लोहा रुगा वाक्यं हा गं कृयाय कान्ता ॥ गुरुं कनेष्टः

क. वि
२८

तानि संहननस्य संस्रवगु कं ॥ ॐ नमो इन्द्रस्य गिः कर्म गी निर्वृत्तित्वं । नवं भवस्य नयता नययं ऊ नमिक् । आनृत्ता
आवभासखं वाक्क हा गकर्तु मि कृ गि ॥ गस्या र्थः वयं दृष्टा त्वं च छु च पापि सुः निर्माया । विना लो वयं इः ख सामुद्रं य
गि ग ॥ अ धू ना हं कि मा ह त्सुः मम कर्म क्षः देव या ग ह गः । इ ४ ख समुद्रा त्या जं आ या निः समा से ना यं मम ॥ अ ग्र त्वं
म सं ह लो प्रा य ४ ॐ नमो इन्द्रस्य गि ॥ हा ॐ नमो अ धू ना हं न व सम य द्वा य द्वा ग म्ना म्प्र हा च नि मि कं प्र का लं
न कर्तु ॥ ग स्या द्वा य क्ष मा च न क र्त्तु ॐ गि म न सित र्त्तु गि । पुनः मा ह नृ यं । ए ता गं मा ह जा ले छ क्रा य या मि ॥ ग स्या
मा च ना नृ स्म गि । क वि च कू मा य क्षः । यः मा थ च वि श्रा ध य क्षः व च ना या या गि ॥ ह नो इ नृ स्म गि ॥ क वि च कू मा यो वा
च ॥ समुद्रा सि त व म म्प्र मां मा हि सि त वं ॐ नमो इन्द्रस्य वि द्या च या मा सः ॥ अ ग्रा कृ मी न द ग म्यां च रु वि ष्य गिः । ॐ नमो
क्षं क वि च कू मा य क्षः अ ग्रा सि या वा छ पि र्छु न प्र हा च कृ ग मि कृ ता व वि नृ ॥ अ य वा छु ल या जा त्व म हं का क रं

२८

देवः अथ लखा ग्रीची च विनि। अथाहं वलवहनि ॐ फ्रको कवित्रकमात्रे धः॥ अत्र पूर्वस्थित्वा च गंगा अलोलम
नुवाजायावाननप्रहात्रयावधनि॥ ॥ अथ प्रातः कात्र समग्र सो सहस्रगच्छतिः। कवित्रकमात्रसिंहासनमात्रकः
प्रकाशः॥ अत्रान्नय कवित्रकमात्रः चक्रवर्त्तिस्वपादं प्राप्नुयात्॥ हा अत्रानन्दरिक्तः नृप समग्र एव विधानमन्त्रिः।
यासमाननसहस्राति श्री कवित्रकमात्राग्रप्राप्तः॥ कृताञ्जलिपूजाः सम्यक्प्रार्थयामिः॥ हं देव हं महावाञ्छा
कवर्त्तिकुमस्वप्रहा। अथ किमाह प्रहोम ॐ कृति कर्त्तुं विष्णुतिः॥ यथा वाजाह समं कवर्त्तिविना वाजाहानर
गं कर्म किंचित् कर्त्तुं॥ गस्मात्कात्रः अमादं हिमश्री कवित्राजा॥ गथा च अत्रानि श्री कवित्रकमात्रवाजा॥ पू
र्वहानगुहान्स्मृतामनास्त्वाः अवधित्॥ ॥ अथ नाहं किमाह त्सुः एव विधान अथ यमाताः। गथा दयालावात्मकं
प्राधलजतिः निम्बया॥ अमीपवात्क उमा कवातित्रज्यामि। आवयाकारं न द्रुग्भक्तमूर्तिरुवनि। गतः स्वः॥

कवि

२२

दिनदिन एगविषानमन्त्रिप्रमुखिनः। सचीवालो कप्रजालो कमुक्ति ॥ अग्रकविजकुमावजाहं चूपधत्वाः गनमा
नाखरः खसर्वकथनां सर्वला कायवाधयामिचिह्नं माहाददतिः ॥ एगविषानमन्त्रित्वमीसर्वगच्छतिः। माताहं सुधर्माः
दवीपु विचावयामि ॥ सुवर्धः मुखपात्रं जायानानागीनवायं गादयाच। सिन्दूलजाग्रं कचतिः स्वपूजप्रविगतिः ॥ ॥
ॐ ग्राह्यत्वा मन्त्रिप्रार्थयामि समासुतः। महाजाजगि वाधवनिगवाहा ॐ ग्राह्यत्वाः सचीवालो कप्रजालो कसर्वप्र
मुखतिः। नानोत्साहं सिन्दुवजाग्रं कचतिः ॥ सुधर्मा दवीसुवर्धसुखपात्रं निष्कतिः। विजयगिनगत्रमरुगी
एगहावनजाग्रं कचति वाज एगहं प्रविगर्तुः ॥ गदाखस्त्रिमंगलं वाक्पथिना अकपूजप्रकारः। अग्रपिकविज
कुमावजाजनमागाम्बुजनमयगावविगु ॥ मागो कगलहगसि ॥ मागो वाच ॥ पूजकगलधिमन्दहाग्यः। वाजी
वाच ॥ किमाहादाययतिः ॥ कानर्गुचर्ग। गवापूष्यनाह आयतिः सुखमाननविजयति ॥ अयं यवस्ययं वागु

२२

कथागिजाजकुलंविजयविवाजयामासः। अथकवित्रकमात्रवाजनवाज्यपदंप्राप्नुया॥ पूर्वः खानुस्मृतिः जागध
वस्यवस्यायामि। आगाजुलालवाजायत्रकचूरधनहर्गंयि॥ मन्त्रकदहंनकगंसंस्कावंयवर्जगत्याः। महती अगठः
नीयगियमगिगकले॥ ॥ अथप्रायश्चित्तः शुद्धगानिकर्तव्यं। गुरुगुहं कालपीत्याः। प्रवाहिनादिसर्ववाजपू
षमश्चरिः॥ स्वर्धसिंहासनंस्त्राययति वाजाहिषकपदंदंदि॥ ॥ सुदिनसुलग्नाकालेमागसुधमदि
वीना। पृथगीकवित्रकमात्रायसिंहासनमात्रकगिष्ठति॥ वाजाहिषकदापयामिः कुलायनगीगिविधिपू
र्वकं॥ तदावाजपूषधनानाचुप्रचामलध्वजः उधेवसरुसिंधुवजागकर्तव्यं। सर्वेषांप्रजानांनृत्तगीतवा
द्यंकथागि॥ प्रवाहिनादिसकलालाकासदक्षिणादापयामिः यथार्थविग्नवाकवित्रकमात्रवाजानामाचरणं॥ ॥
चतुर्दिगप्रकाशयामिः कवित्रकमात्रमहावाजा। न्यायनीगिहानंविवाधेनसुखंप्रकाशः॥ ॥ अथहाजानन्दः

कवि.
३०

हिङ्गुलाकः कवित्रकमात्रयाजापर्वकरुव्यंस्मृतिः। निमिरुं नास्ति इः खदहिमदहं दृष्ट्वा। महगीकाये धः मृग
दहगकये पंगतिः॥ तद्यथाः एतद्वृत्तिनिर्मया एतासा अगारं पंगति पाये धः। अलोमिनु या जानत्रं कंजीकि
नत्रकलोगयामासा॥ तथा च अलोलमनु या जाननः एतां पापिष्ट दयदरु हविष्यति॥ पुनः प्रमः कवित्रकमात्रः
धः श्रीलाकये अत्यः। एकि हावेनः स्वकालेनापचरणां गच्छति॥ स अरु कलंगताः सहस्र १००० पयर्गिङ्गमाग
नायापसं हो गन कान्तः॥ अथात्र एपादागृष्ट्या टयामि आनन्द हिङ्गुः। नस्माङ्गुलः घाटकपापस्य एव कल्याणः
तः कल्याणनञ्जय निस्वयं कृत कर्मः कृतं नरणां विनास्वयं कर्तव्यं कर्मः। एतन्त हविष्यतिः हा गयामि निः
ग्विगं॥ जन्मपद प्रापे स्वयं कृती अन् क्रमः कृतं नपि स्वयं हा गयामिः॥ कथजन्मपत्र प्राप्ति स्वयं कर्म कृतं हा
गना। थलजलवृद्ध पाषाण जन्मा एतापि। सुख इः ख हा गयामि जन्तवः। नस्मात्स्वयं कर्म हा गकर्तुं न कर्तुं न श

३०

कं॥ ॐ एतर्धर्मकर्मकर्तृयंचयात्रयः॥ हा आनन्दः अरुणकजागः ॐ नमः कर्मः यत्र यत्राग्रयणिः॥ हिन्दु लोकसंघ
नसर्वसोलम्बननगक्रान्तिः॥ ॐ नमः सर्वसमिसुखमद्युल्लसिति। दीघनखनामावृक्षचाचीनकं हविष्यनि॥ सा
कथंकेवलंसद्धर्मस्वयार्त्तगृहस्थानिः धर्मात्मा॥ नृपादीर्घनखहगवगाद्यप्राविगतू। चत्रधकमलनम्यनिगिप्राः
र्थयंनि॥ हा हागवनगमकनाथः मय्यंभकार्थयनि॥ ॥ गवाममवाधयनीनिकथंनिविष्टं। अन्धानसंसात्रस
मसंलाकनः स्वयंकर्तृः कर्मगकहागकजागि॥ स्वस्वकर्मस्वय्यासुखदः खहागयागिः गवार्त्तयंकिकिकर्मप
ध्वा॥ वज्रमयदहहागसिसर्वत्रकुलध्वजिगं। पुनः अगीतिव्यंजनं पृच्छेत्तवतूः। महतीस्वहावदहहागि। हा हागव
नविहवने अन्यनहागवयानवयामानूषः॥ अयंवज्रमयदहहागकथंहागागिकध्याखानप्रहात्रकवनी
गिकिंनहागं॥ ऊष्णत्वाठयाभिप्रहागीगकमृनिः। ॐ निदिर्घनखस्वयार्त्तगृहस्थानिः॥ हागवानावाच॥ ॥

कवि.
३१

दीर्घक^३र्णः मञ्जुवञ्जनात्त्वमकचिरुनग^३धगादुजाग॥ प्रवात्कालविचित्रदवगाग^३व^३अगच्छकिः डयाषरा
धृमीवगंकजगिपु^३धनालाक^३ग्वचनः नचकाश्चवध^३अरुवेग॥ यथागदावगा^३म^३धगिनामधिः अष्टमीवगान
सञ्चकि॥ गदासुचिरुनामञ्जुस्त्रिचक^३र्णव्यं प्रका^३न॥ अथकोगेक^३महानग^३व^३सुधर्मादव्याया^३कूडादहंकविः
चक्रमात्राहिरुजन्मागगाः॥ अग्राहं गवि^३रुन^३अष्टगगायः गिनापि^३धुनप्रहालं^३हत्वा^३ललाटसू^३ठया
मिहं। नृवंकथंमाधवविद्याधव^३धुदहिमञ्जु॥ सः मयासिगव्याडमागंक^३त्वाः अष्टमिवगंकालहिंसानः
कर्ण^३ॐ^३ग्राहदहि॥ गस्वार्थनवाधयतिमहन्कालेन। अष्टमिन^३गायः ॐ^३गान्^३सः॥ अलालमद्रवाह्यायहच
गिमञ्जु^३अधगाहवगि। गस्वापिवयं अष्टमीवगंक^३गिप्रका^३नयामासः॥ गदनं^३नचं^३सयंप्रसन्नाययाजन्म
जन्मा^३नं। प्रधगिपापंदगंक^३गलं^३गुत्काच॥ चर्च^३विहाचंधत्वाः अष्टमीवगनचचाजयति॥ गस्वाप^३धं^३नृतेव

३१

इलं पवित्र दहं मम हवति। सममया पंडितः वज्रकायः सुद्विर्लभः हविष्यतिः॥ पुनः अदत्तादानं अन्धधनं नः
लाहने। नृपि कर्मपुत्राः सकललोकाय सहंदायामिः॥ पालिनां च कां कचिद्रसहस्र आलया हविष्यः
मिः॥ सर्वलोकाय अहंदायामिः। काममिथ्या च। कामवः। नृपि पुत्राः स्मिन्॥ अष्टमिव गृध्रं सं
साजलोकनमागपि न वञ्चयन्ति। मृषावाद्यः अन्मवाग्नीश्वरिण्यत्वं॥ सगृवादी वाचयति सुद्व
दहा हवति। अष्टमीव गृध्रं पृथ्वा नां वागद्वयमाहं कुयः॥ अग्निगदीर्घः त्रिकाचकंगमी च संद्वं हविष्य
मि। अकाजहाजनावर्जयति। काचपि हास्यं गृध्रं॥ नियमनिष्ठां कृत्वा महारुमवतकर्तुः इलं। इवाः
कृषुवद्वलवर्धुः दत्त हविष्यति॥ दत्ताय नंदं गदि रम्भ निर्मलं हवति। हावश्च वाचिः स्वमरुमावती
पृथ्वी वलपुत्रा पृथ्वा। ग्रेहाह कि हावश्च सुगन्धदहः दशान्दिगभक्ति कृतं॥ ग्रेहात्मा गगनुध संशुक्तं

कवि.
३२

पुनः नृपः गीतं गृह्णाता वं पृथ्वं लक्ष्मि संशुकेन । दिव्यवर्ण एविष्णुः मानवः वृत्ता वं ॥ अग्रापि अर्कसं सितसुः
न सफे वर्जितस्य रत्नं । सुखा न्मा उरु मवुगं प्राफवान् सदेव विष्णुः ॥ पुनः प्रासनः प्रियत्नासनः स्वर्गसनः न वास
नः वक्रासनः विष्णुस्थानः गीवासनः ॥ नृगं आसन वयं प्राफः ॥ तस्यार्थं संकल्पितं अतिगन कर्तव्यं । वज्रगं जी
नात् सर्वमानि गूढं दं हिः ॥ पुनः रुचिर्घनरवमश्नं च यमराय वच यति पूजयेति । अकृमीवुगं वाजस्य पृ
रधनायः गिला मधि प्राइहं ॥ उषीयं प्राफः महती कृष्णवर्धुः कृच्छिगं कगं ममः । तस्यार्थः दगं कगलं गृत्वा
च नृप प्रताव अस्माकं प्राफः ॥ ॥ लादीर्घनरवः ययं विष्णुनिका नयत्वा कृमिवुगं । अर्द्धाह किहावन संम्यक्का
नयामासः ॥ प्रियत्नमनूस्मृः गकृता वं को मित्तविद्यन । हिंसा कर्म गृह्णा सद्धर्म चिन्तिताः सहर्षं वृत्तं कृत्वा ॥ वृत्तः
कथं अकृगं संशुके नृवं वृत्तं लेका नयामासः ॥ ॐ नित्यं सति जन्म जन्मा न कृत्वा ययं ययामि ॥ सुखाद्गृहं सर्वलोक

३२

नमानयतिः। वज्रकायं न निर्वह्य पदमाफयामि। हादिर्घनखवृक्षवाचिः। त्वंदधुक्नेवधृत्वाः॥ कः कः गादयति०
ॐ याग० मिः दधुंधवति। नवंयुयंचवति दधुंनगकंवृक्षवाची॥ चतुर्वृक्षविहायंवसुसचिंतवंधमिः।
नीमिधर्म्यगमिष्ठमिगक्रातिवृक्षवाचिहवमिः॥ ॐ मिहं गादधुंनगकं गंकादयस्य॥ ॐ ग्राह्यत्वाः दिः
र्यनखः सम्यक्कार्थयामिः॥ स्वचिह्नवृक्षमिः दधुंवर्जित्वा दगांजलनावविता। श्रीरुगवत्याचव। लोपनिपत्तः प्रा
र्थयता॥ हा रुगवृक्षगद्वृक्षः रुवगास्माकं जीवतु विषयमिव ता। वाधिमधुलनप्रोफतीतिः॥ मित्रत्वेत्येव। लक्ष्मममः
स्वार्थप्रेयार्थः सिद्धार्थः वाधिहानप्राप्तिकामना उपायवृत्तं वाचयति॥ हा नाथः सर्वहः आयगव। लक्ष्मयामि।
अथापि रुवगाहं अन्तस्मयतिः॥ अथाहं निग्वयं वृत्तमाचार्ययति। प्राधमिपापं नृजामिः यथाह्वनं न हमिः
॥ चतुर्वृक्षविहायंवधयति। श्रववचनानवदक्तिः अहं कालनरविषयमिः॥ अकालहाजनकर्तुः नाना

षकं गीयमाषकं चेवाच गुर्थयवमवच. कलालयं च माहुर्या जाऊऊन समन्वितां ॥ नृगदिहिनासमायुः
कंसर्वसंपत्तिमायुयाग ॥ गदाकलमयुजयगसमासनकर्तुर्वधेः ॥ अयगितगममयनेवः ३ ग्वः दधिः
ययः मूयगथा ॥ गीर्थयेकनसुहितां य २ था कविचिनायुजयग ॥ मलसानगुचिस्तानमनुस्तानगथेः
यच ॥ आचम्यादकंतिमं पञ्चमयुजयग ॥ ॐ गिकृत्वा मे धुलपूजयगिगुहकयग ॥ गगापूः
जायूरधुसुनियापयठानाकवर्ग ॥ अफाद्रयधमंकाचयगिगुमाप्रार्थय ॥ ॥ श्री ३ क २ धाम
य ४ अस्माकं कवर्गपूजनः ॥ एवगायसुनकू ४ अकम्महिं पापपत्कापूधाम्मादनांदहि ॥ धर्मचिन्ता
त्यगिवाचिहानदायनिगवाहविष्मि ॥ गावनूत्थागतअयं गीगानागतप्रफुल्लगथागर्गनदानया
चमिगायूरधुनगथागगाहवगि ॥ गपाचमिगायूरधुहयागथागतहविष्मि ॥ संसाचसत्त्वया

कवि

३४

जयामिनिर्वानपदगगं॥ अथ सफविधमनान्नपूजाकृगं। त्रिप्रदति धाकृत्वा उमाप्रार्थयतिः त्रुग
सुग्रहसो धार्यः सुप्रमंगवत्तनाथः॥ अस्माकं त्रिप्रदति धाकृत्वा उमाप्रार्थयतिः त्रुग
अथ मंगली जगज्जनपत्रनाकृत्वा॥ निगमादिप्रदानं दाययति प्रदति धाकृत्वा सुमनना गदा जय
ध्यानसंमपक कर्तव्यं विदुर्जनायः॥ ॥ रुदीर्घनखः प्रवृत्तमध्वगि वासं निवृत्ता सर्वपापकृत्वा यंग
गंसुखं देहदेवतिः॥ सुमिच्छा विचर्यासं पृच्छति विव्यतिः॥ गं पृच्छति त्रिप्रदति धाकृत्वा उमाप्रार्थयतिः
इर्गतिनगच्छे गीसर्ग गी गच्छति सुखं वसु॥ ॥ रुदीर्घनखः प्रवृत्तमध्वगि वासं निवृत्ता सर्वपापकृत्वा यंग
हमी सुखलं प्रयाफयोमि अस्माकं॥ अथ वृत्तं च गृह्णाकृत्वा कर्तव्यं गुरुलवक्ष्मि अथ सहस्र ४००० एवाः
ध्यानदानाद्देहलं लहं॥ गगः वेगमवाकृमी वृत्तं कर्तव्यं गुरुलं गगद्वा दती १२००० एवाः दानस्य सुखलं लहं॥

३५

पुनः ॐ कृ सा २ कृ मी व ग रु लं व ॐ : । सफ ज न्म सहस्र १००० ग्रा य त्रिंश एव द व प्र गृ ज्मा ह व नि ॥ आ वा
 य कृ मी व ग रु लं व ॐ : । हि ज ध्वा कृ सहस्र सु व ॐ : । य वा कृ सहस्र २००० दान पृ ध्वा रु लं प्रा फः ॥ पुन
 आव ध्वा कृ मी व ग रु लं व ॐ : । गि ज ऊ य वः ३००० दान रु लं प्रा फः ॥ ग था व हा ड य दा कृ मी व
 ग रु लं क थ गं । ष ष्ठी व र्ष सहस्रा णि ६००० गु षि ग ए व न य का रु या मा सः ॥ पुनः आ णि व ना कृ मी व गं
 रु लं व ॐ : । ॐ न्द्र नी ल सहस्र व र्ष १००० दान रु लं प्रा य गं ॥ पुनः कार्त्तिका कृ मी व ग रु लं व
 ॐ : । य म्र वा ग न त्र सहस्र १००० दान क न गि रु लं प्रा य नि ॥ मं ग गि वा कृ मी व गं रु लं व ॐ : । १२ ग सहस्र
 १००० दान रु लं प्रा फः ॥ पो षा कृ मी व ग रु लं ष ष्ठी व र्ष सहस्र ६००० सफ न त्र चक्र न त्र ह सी न त्र अः
 व न त्र पू नू ष न त्र मी न त्र म धि न त्रः ८०० पि न त्रो य वि पृ २०० न चक्र व र्ति ह वि ष नि ॥ पुनः मा या कृ मि वः

पारिजात
 क

कवि
३५

गस्यरुलं वशाचन्द्रमक्षिकसहस्र००० दानस्यरुलं सगं॥ पुनः खगुह्मिष्टमीव गस्यरुलवक्ष्ये॥ कन्या
सहस्र००० दानस्यरुलं प्राप्य गं॥ ॐ नमो भगवते अष्टमीव गकरीव रुलं॥ होदीर्घनखवृक्षचात्री गस्यापूष्यं
जन्म जन्माकपूष्यं लहर्गं॥ होदीर्घनखवृक्षचात्री नान्यधर्मस्य पूष्यसंख्याविशति॥ अष्टमीव गस्यपूष्यसंख्या
नविशति॥ गद्यथासंसाधेचतुर्दिनानि वृष्टिहारायः॥ अमृधायसंख्याहंकथ्यति गच्छं॥ अष्टमीव गस्यरु
लं नगक्रागिसंख्या॥ पुनः सर्वविषमसिद्धिपुत्रं स्य संख्या कर्तुं गच्छति॥ वगस्यरुलं ॐ नमो भगवते
गि॥ पुनः पश्चिमधुपवाहि गगंगसागले सिः॥ वालुकाजलाम्बुः यतिगति कथ्यति गच्छं मेमः॥ गवगस्य
रुलं नक्रहिदीर्घकर्षः॥ पुनः अष्टमीव गस्यपूष्यं नमस्कृतं कलौकाले वाधिसूत्रा नप्रापयः॥ ॐ नमो
संगच्छसिंहनः गुह्यज्ञानप्रकाशमिहं॥ गदादीर्घनखवृक्षचात्रीनां प्रार्थयामिः॥ हं गवन्तवाहू

३५

[illegible]

कवि

३६

आम बाकाथ

8

ASMA ARCHIVES

३६